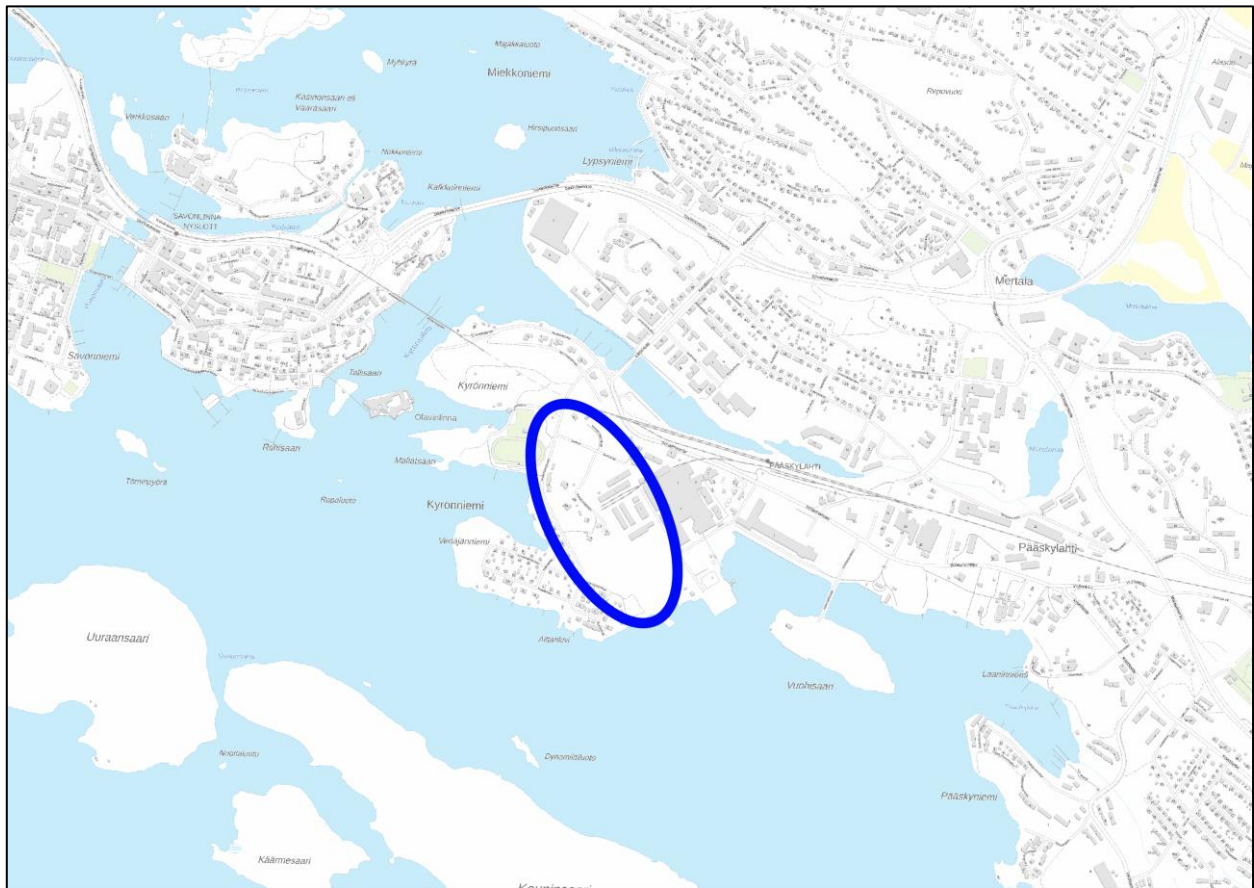

Savonlinna

Kyrönniemen asemakaava-alueen luontoselvitys 2021

Tekninen toimiala / kaavoituspalvelut

Satu Pannila

SAVONLINNA.FI

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Menetelmät ja tulokset.....	3
2.1	Kasvillisuusselvitys	5
2.2	Liito-oravaselvitys.....	7
2.3	Muut havainnot.....	8
3	Maankäytön suositukset.....	9
4	Kirjallisuus.....	10

1 JOHDANTO

Savonlinnan Kyrönniemessä, Metsäkonttorintien alueella on tarkoitus tehdä kaavamuutos. Kaavamuutoksella on tarkoitus muuttaa rakentamiseen osoitettuja korttelialueita viheralueiksi. Luontoselvitystä käytetään kaavan laatimisen tausta-aineistona. Selvitysalue on esitetty kuvassa 1. Voimassa olevassa asemakaavoissa (AK553, AK748) selvitysalueella on kaavamerkinnyt puisto (VP), erillispientalojen korttelialue (AO) ja rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialue (AR).

Selvitysalue rajautuu pohjoisessa junarataan ja Kyrönniemen urheilukenttään. Selvitysalueen itäpuolella sijaitsee omakotitaloja ja eteläosassa Alttarkiven asuinalue. Länsipuolella sijaitsee UPM-Kymmene Wood Oy:n Savonlinnan vaneritehdas. Selvitysalue halkoo Metsäkonttorintie, jonka varrella sijaitsee vanhoja omakotitaloja. Alueen koillisrajaa pitkin Metsäkonttorintien ja Kyrönniemenkadun poikki rantaan on kaivettu noin 5-8 metriä leveä kaivanto sähkömaakaapeleita varten (kuva 2 ja 3). Alueen keskiosassa on virkistyskäytöstä kertovia polkuja.

Selvitysalueen pohjoisosaan on tehty luontoselvitys asemakaavoitusta varten vuonna 2011 (Kotkansiipi, Petri Parkko). Luontoselvityksen selvitysalueelta löydettiin harvinaista, rauhoitettua lehtokasvia soikkokaksikkoo (*Listerata ovata*). Lisäksi alueen yhdestä haavasta löydettiin harvalukuisena esiintyvä haavanarinakääpä (*Phellinus populicola*).

Selvityksen on laatinut kaavasunnittelija, luontokartoittaja Satu Pannila.

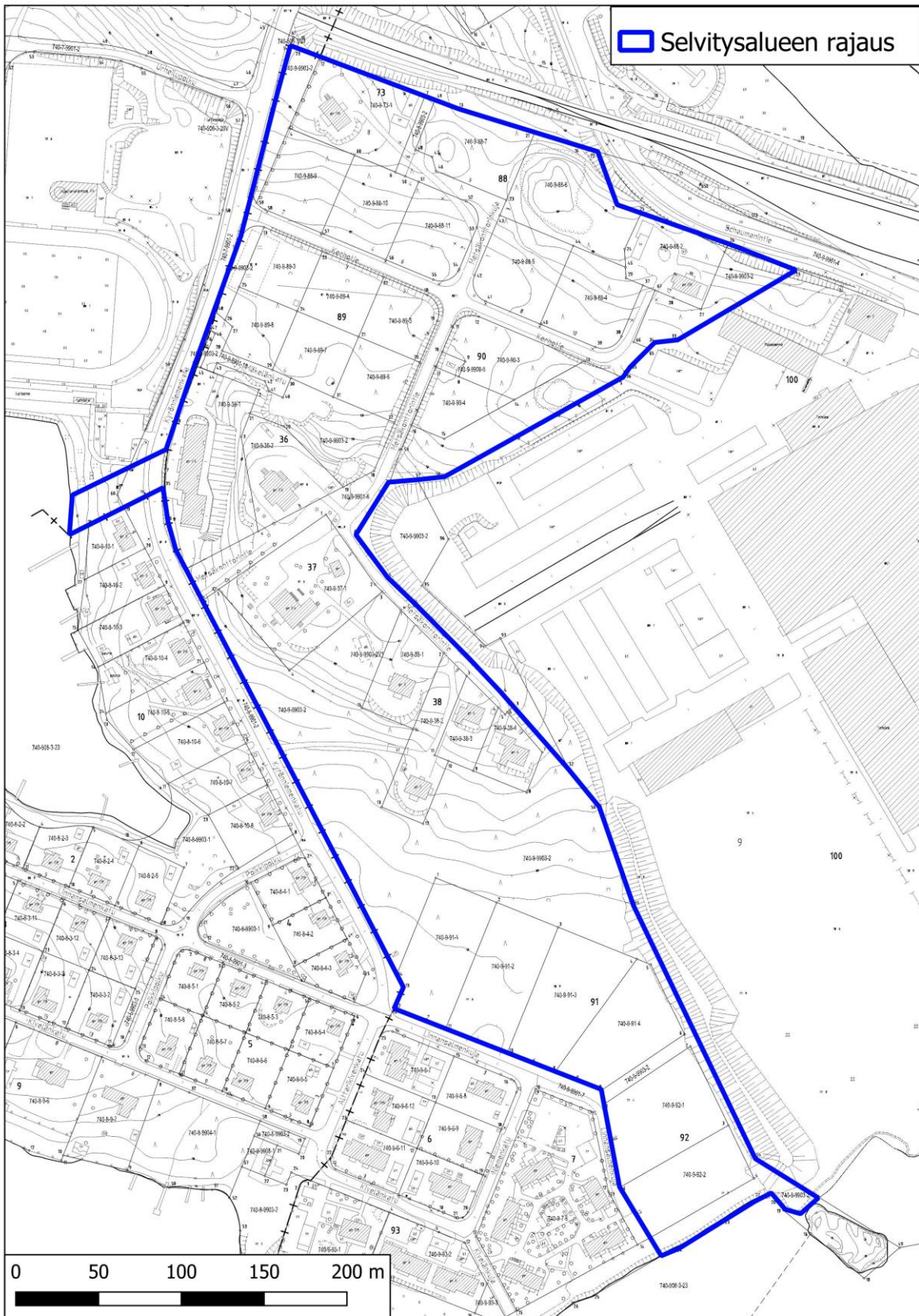
2 MENETELMÄT JA TULOKSET

Ennen maastotöiden aloittamista tarkistettiin Suomen Lajitietokeskuksen viranomaisportaalista uhanalaisten lajien esiintymisestä tallennetut havainnot. Lisäksi Tiira-lintuhavaintopalvelusta tarkastettiin alueelta mahdollisesti ilmoitetut lintuhavainnot. Selvitysalueella tai sen läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita. Alueelta ei ole tiedossa olevia suojeltuja luontotyyppisiä, eikä EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tai erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä. Lisäksi alueen luonnonoloista kysyttiin tietoja alueella asuvalta luontoalan yrittäjältä, luonto-opas Elina Enholta.

Selvityksen maastotyöt tehtiin huhti-kesäkuussa. Koska alueella on rakentamisen sijaan tarkoitus lisätä viheralueita muuttamalla rakennuspaikkoja puistoalueiksi, ei alueelle tehty laajamittaista luontoselvitystä. Selvityksen tekemiseen käytettiin kaksi maastopäivää. Näillä kerroilla keskityttiin liito-oravan mahdolliseen esiintymiseen alueella ja kasvillisuuteen. Selvitysalue kierrettiin huolellisesti läpi, ja maastossa tehdyt havainnot kirjattiin ylös. Alueelle ei tehty varsinaista linnustonselvitystä, mutta linnustoa havainnoitiin muiden maastotöiden yhteydessä.

Selvityksessä sovellettiin Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi- oppaan ohjeita (Söderman, 2003). Luontoselvityksessä selvitettiin seuraavat luontoarvot:

- luonnonsuojelulain 29 §:n erityisesti suojellut luontotyypit
- vesilain 2. luvun 11 §:n suojellut kohteet
- metsälain 10 §:n arvokkaat elinympäristöt
- uhanalaiset luontotyypit
- luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta arvokkaat kohteet
- Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien potentiaalinen esiintyminen

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus.

Kuva 2 ja 3. Alueella on tehty maasähkökaapelien asentamiseen liittyviä kaivuutöitä.

2.1 Kasvillisuus selvitys

Kasvillisuus selvitys toteutettiin 14.6. Selvitys alue käveltiin huolellisesti läpi, ja alueen kasvillisuudesta laadittiin yleiskuvaus.

Selvitys alue on kokonaisuudessaan metsäinen, ja vallitsevin metsä tyyppi on lehtomainen kangas. Paikoin on hieman rehevämpiä kohtia ja alueen keskiosassa pääasiassa tuoretta kangasta. Vanhan tehdasmiljöön ja Olavinlinnan kulttuurivaikutus näkyy selvästi alueen kasvillisuudessa. Alueella esiintyy paikoin runsaasti puutarhakasveja kuten musta- ja punaherukkaa, raparperia sekä karviaismarjapensaita. Myös koristekasveja, kuten erilaisia angervoa, syreenejä ja punalehtiruusuja esiintyy alueella paikoin runsaasti. Paikoin esiintyy myös vieraslajeiksi määriteltyjä terttuseljaa ja komealupiinia.

Selvitys alueen pohjoisosassa kasvaa pääasiassa suuria mäntyjä, hieman koivuja ja muutama iso kuusi (kuva 4). Aivan selvitys alueen pohjoisosassa, lähellä junarataa, kasvillisuus vaihtuu tuoreeksi kankaaksi ja paikoin kuivahkoksi kankaaksi. Lisäksi alueella esiintyy jonkin verran haapaa. Alipuukasvustona kasvaa nuorta lehtipuuta, kuten pihlajaa, metsävaahteraa, raitaa ja harmaaleppää. Lahopuuta on vähän. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. mustikkaa, puolukkaa, kieloa, vuohenputkea, hiirenporrasta, lillukkaa, käenkaalia ja metsänkurjenpolvea. Paikoin kasvaa myös sudenmarjaa. Alueella on pienialaisia rehevämpiä jo lehtoa muistuttavia alueita. Näitä ei kuitenkaan rajattu erikseen alueella esiintyvistä puutarhakasveista johtuen.

Pohjoisosan kaakkoiskulmasta on vuonna 2011 löydetty noin aarin alalta harvinaista ja rauhoitettua lehtokasvia soikkokaksikkoo (*Listera ovata*). Alueelta löydettiin tuolloin 15 kukkivaa ja 24 steriiliä yksilöä. Nyt tehdyssä selvityksessä soikkokaksikkoo ei havaittu. Edellisen selvityksen jälkeen esiintymisalueella on tehty maankaivuutöitä kunnallistekniikkaa varten, harvennettu puustoa sekä rakennettu puistomuuntamo. Lisäksi esiintymisalueelle tien varteen oli selvityspäivänä kasattu suuri risukasa. Myös erittäin kuiva kesä on voinut vaikuttaa siihen, ettei herttakaksikkoo löydetty alueelta. On todennäköistä, että kasvupaikka on harvennuksien myötä muuttunut kokonaisuudessaan liian kuivaksi.

Kuva 4. Selvitysalueen pohjoisosan puusto koostuu pääasiassa kookkaista mänyistä ja koivuista.

Selvitysalueen keskiosassa sijaitsee vanhaa asutusta, ja kasvillisuus on puistomaista. Vallitseva metsätyyppi on lehtomainen kangas, mutta alueella esiintyy myös tuoretta ja kuivahkoa kangasta. Puusto koostuu pääasiassa isokokoisista vanhoista mänyistä, koivuista ja haavoista. Alipuustona kasvaa runsaasti pihlajaa, vaahteraa, harmaaleppää, pajuja, kuusamaa, tuomea ja joitakin tammia. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. kieloa, koiranputkea, vuohenputkea, sormisaraa, käenkaalia ja metsäalvejuurta, metsälauhaa ja metsäkastikkaa. Paikoin esiintyy tuoreen keskiravinteisen lehdon piirteitä omaavia pienialaisia laikkuja, joissa kasvaa mm. vuohenputkea, lillukkaa ja metsäkurjenpolvea. Metsäkonttorintien talojen läheisyydessä kasvaa muutamassa kohdassa sinivuokkoja, jotka ovat todennäköisesti istutettua alkuperää. Alueella näkyy vanhoja kantoja, mutta ei merkkejä äskettäin tehdyistä harvennuksista. Lisäksi alueella on yksittäisiä isoja lahopuita (kuva 5).

Kuva 5. Selvitysalueen keskiosassa on yksittäisiä kookkaita lahopuita.

Selvitysalueen eteläosassa lähempänä rantaa kasvillisuus muuttuu merkittävästi. Alueelle on tuotu jossain vaiheessa täytemaata, ja paikoin näkyy merkkejä maa-ainesten läjityksestä. Varsinkin rannassa sijaitseva kasvillisuus on muodostunut kokonaisuudessaan kivimurskeen päälle. Alueelta puuttuvat varttuneemmat isokoiset puut, ja puusto on hyvin pensasmaista. Alueella kasvaa tiheänä kasvustona pääasiassa raitaa, harmaaleppää ja koivuja (kuva 6). Lisäksi esiintyy jonkin verran puutarhakarkulaisia kuten erilaisia angervopensaita. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. voikukkaa, nurmitädykettä, niittynurmikkaa, pujoa ja valkoapilaa. Paikoin alueelle on levinnyt kansallisesti haitalliseksi säädettyä vieraslajia komealupiinia. Lupiiniesiintymät koostuvat yksittäisistä kasveja, joten niiden poistaminen alueelta on helpointa kaivamalla kasvit juurineen ylös maasta. Alueelle on myös tuotu useampaan kohtaan puutarhajätettä.

Kuva 6. Selvitysalueen eteläosan puusto poikkeaa selvästi muusta alueesta.

2.2 Liito-oravaselvitys

Selvitysalueelta etsittiin merkkejä liito-oravan esiintymisestä 13.4. Selvitys toteutettiin ns. papanakartoituksena, jossa suurten haapojen ja koivujen tyviltä etsittiin liito-oravan papanoita. Lisäksi havainnoitiin virtsaamisjälkiä puiden rungoilta, ja arvioitiin alueen soveltumista liito-oravan elinympäristöksi

Selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä alueella. Lähialueella ei myöskään ole tiedossa olevia liito-oravareviirejä. Selvitysalueen puusto on mäntyvaltaista, joskin paikoin kasvaa isokokoisia kuusia ja haapoja. Alueelta löytyy myös liito-oravan ruokailupuiksi soveltuvia koivuja ja leppiä. Lisäksi alueella havaittu palokärkipari on tehnyt varsinkin selvitysalueen eteläpuolella sijaitseviin haapoihin joitakin koloja. Mikäli alueen puusto saa kehittyä luonnontilaisena, on se potentiaalinen liito-oravan elinympäristö tulevaisuudessa. Selvitysalue on kuitenkin melko eristynyt alue niemenkärjessä, jonka itäpuolen tehdasalue ja junarata eristävät tehokkaasti muista metsäisistä alueista. Alueelle johtavia metsäisiä viherkäytäviä ei juurikaan ole. Kunnollisten viherkäytävien puuttuminen vähentää todennäköisyyttä liito-oravan esiintymiselle alueella tulevaisuudessa.

2.3 Muut havainnot

Selvitysalueen pohjoisosassa esiintyy edelleen jo vuonna 2012 tehdyssä luontoselvityksessä havaittua haavanarinakääpää *Phellinus populicola*. Yksittäisiä itiöemiä kasvaa pohjoisosassa sijaitsevassa yhdeksän haavan ryhmässä (kuva 7). Laji ei ole uhanlainen, mutta se on Suomessa jokseenkin harvinainen, vanhoja metsiä suosiva laji. Selvitysalueella esiintyy jonkin verran yksittäisiä lahopuita, joissa esiintyy muitakin kääpälajeja kuten taula- ja pinovyökääpää.

Kuva 7. Haavanarinakääpä haavan rungolla selvitysalueen pohjoisosassa.

Alueelle ei tehty varsinaista linnustaselvitystä, mutta lintuja havainnoitiin muiden maastotöiden yhteydessä. Selvitysalueelta havaittiin 17 lintulajia, jotka todennäköisesti pesivät selvitysalueella tai sen läheisyydessä. Selvitysalueella havaitut lajit olivat: harakka, harmaasieppo, kirjosisieppo, käpytikka, lehtokerttu, mustarastas, palokärki, pajulintu, peippo, punakylkirastas, punarinta, räkättirastas, sinitiainen, sirittäjä, talitiainen, varis ja västäräkki. Lisäksi rannan tuntumassa havaittiin harmaa- ja kalalokkeja, jotka todennäköisesti pesivät lähialueen saarissa. Alueella havaituista lintulajeista harakka on viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa arvioitu silmälläpidettäväksi (NT). Kannan vähentymisen syytä ei tiedetä. Palokärki kuuluu EU:n luontodirektiivin I-liitteen lajeihin, joiden suojeluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Havainnoista huolimatta linnuston perusteella ei ole tarvetta antaa maankäytön suosituksia.

Selvitysalueelle ei tehty lepakkoselvitystä, mutta alueelta etsittiin muiden maastotöiden yhteydessä lepakoille soveltuvia päiväpiiloja ja talvehtimisaikkoja. Tällaisia paikkoja ovat mm. vanhat rakennukset, maakellarit, linnunpöntöt ja kallioiden raot. Lepakoille soveltuvia talvehtimisaikkoja ei löydetty. Selvitysalueella on useita vanhoja rakennuksia, joita lepakot voivat käyttää lisääntymiseen ja päiväpiiloina. Lisäksi alueella on useita kolopuita ja linnunpönttöjä, jotka soveltuvat myös lepakoiden päiväpiiloiksi. Selvitysalueen maisemarakenne puistomaisine metsineen ja puutarhoineen tekee alueesta lepakoille hyvin soveltuvan. Lisäksi vesistön läheisyys lisää eri lepakkolajien esiintymisen todennäköisyyttä alueella.

3 MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET

Selvitysalueella on tarkoitus muuttaa kaavassa osoitettuja vielä rakentamattomia rakennuspaikkoja viheralueiksi. Alueelta ei löydetty sellaisia luontoarvoja, jotka tulisi erityisesti ottaa huomioon viheralueiden hoidossa. Selvitysalueella esiintyy yksittäisiä isoja lahopuita. Varsinkin selvitysalueen keskiosassa puuston tulisi antaa kehittyä luonnontilaisena, jolloin lahopuuston osuus tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Lahopuuston myötä myös alueen eliölajisto monipuolistuu.

Selvitysalueella esiintyy runsaasti puutarhakarkulaisia. Osa on jo varhaisempaa perua, mutta varsinkin alueen eteläosasta löytyi tuoreita lehti- ja risukasvoja. Uusien puutarhakasvien leviäminen alueelle tulisi estää.

4 KIRJALLISUUS

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström & Liukko, U-M. (toim.), 2019. Suomen lajien uhanalaisuus –Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.), 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.), 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Lappalainen, M., 2002. Lepakot – salaperäiset nahkasiivet. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), 2017. Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2012. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.
(<https://drive.google.com/file/d/1xHsaGs8Y2HUXGugXYgXrSOAE01AzAC3S/view>)

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A., 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki.

Söderman, T., 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinneissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.